

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ontwerp van reglement tot ondersteuning van projecten ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken

Samenvatting

Op basis van dit reglement kunnen kloosters, abdijen of gebedshuizen, religieuze organisaties en organisaties die erkend zijn maar geen werkingssubsidies ontvangen via het Cultureelerfgoeddecreet en die een topstuk beheren, subsidies aanvragen voor werkzaamheden of ingrepen ter bevordering van de bewaaromstandigheden van topstukken.

Alle ingrepen in de directe omgeving van het topstuk, die de risico's op schade ten gevolge van de volgende schadefactoren beperken, komen binnen deze subsidieregeling in aanmerking:

- Fysieke krachten (schok, trilling, druk, rek, wrijving);
- Water (overstroming, neerslag, lekkage);
- Brand (vuur, roet, onachtzaamheid, brandstichting);
- Dieven en vandalen (moedwillig beschadigen of wegnemen);
- Ongedierte (insecten, knaagdieren, vogels);
- Verontreiniging (vast, vloeibaar, gas, stof);
- Licht, UV- en IR-straling (zonlicht, daglicht, kunstlicht);
- Onjuiste temperatuur [binnenklimaat] (te warm, te grote wisselingen, te koud);
- Onjuiste Relatieve Vochtigheid [binnenklimaat] (te hoog, te grote wisselingen, te laag).

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Zowel in de beleidsnota Cultuur 2019-2024 als in de beleidsnota Onroerend Erfgoed engageerden de vakministers zich om na te gaan hoe de vele topstukken aanwezig in beschermde monumenten, meer bepaald in kerken en kloosters, in goede staat voor de toekomst kunnen worden bewaard.

Zo werd in de beleidsnota Cultuur onder de operationele doelstelling: 'OD A.2.4. Een sterk partnerschap realiseren met andere beleidsdomeinen, sectorspelers en middenveld' volgende initiatieven aangekondigd:

'Met mijn collega, de Vlaamse minister, bevoegd voor het onroerend erfgoed wil ik nagaan hoe de vele topstukken aanwezig in monumenten, meer bepaald in kerken en kloosters, in goede staat voor de toekomst bewaard kunnen worden. Een gericht proefproject rond 'behoudsondersteuning bewaaromstandigheden topstukken' bij erfgoedbewaarders die behoud en beheer niet als kerntaak hebben, stelt me in staat het huidig beleid te evalueren en waar wenselijk bij te sturen.'

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Advies Inspectie van Financiën

Het bijgaande ontwerp van reglement werd aangepast aan het advies van de Inspectie van Financiën van 27 januari 2022.

2. INHOUD

2.1. Situering

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media maakte in overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed een visienota op **(BIJLAGE 1)**, die een overzicht bevat van mogelijke nieuwe beleidsinitiatieven in het kader van het ondersteunen van erfgoedbeheerders uit kloosters, kerken en andere gebedshuizen ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken. De beleidsinitiatieven zijn gebaseerd op de resultaten van een aantal proefprojecten aangaande de bewaaromstandigheden van topstukken, alsook op eerder geformuleerde adviezen van de Topstukkenraad.

In de visienota worden volgende 7 initiatieven naar voren geschoven ter opvolging en ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken:

- Versterking samenwerking Departement Cultuur, Jeugd en Media en Agentschap Onroerend Erfgoed
- Het aanbieden van vorming en opvolging via de huidige intermediaires zoals Faro, PARCUM...
- Aanduiden van een uniek aanspreek- en doorverwijspunt, met name PARCUM
- Gezamenlijk informatieplatform
- Jaarlijkse conditiecontrole van een selectie van topstukken
- Monitoring van de klimaatomstandigheden
- Subsidiereglement ter ondersteuning van de bewaaromstandigheden topstukken

Een van deze nieuwe initiatieven is de uitrol van een nieuw subsidiereglement **(BIJLAGE 2)**.

2.2. Het reglement

Hierna vindt u een overzicht van de uitgangspunten die aan de basis liggen van het ontwerp van reglement in bijlage.

2.2.1 Wie kan een subsidie aanvragen?

Kloosters, abdijen of gebedshuizen, religieuze organisaties en organisaties die erkend zijn maar geen werkingssubsidies ontvangen via het Cultureelerfgoeddecreet en die een topstuk beheren, kunnen subsidies via dit reglement aanvragen.

2.2.2. Waarvoor kan subsidie worden aangevraagd?

De subsidie kan worden aangevraagd voor werkzaamheden of ingrepen ter bevordering van de bewaaromstandigheden van topstukken en die een aantoonbaar positief effect zullen hebben op het behoud en beheer van het topstuk in kwestie. Het gaat daarbij enkel om ingrepen op de onmiddellijke omgeving van het topstuk.

Ingrepen die een algemene verbetering van de bewaaromstandigheden in het hele gebouw nastreven zijn uiteraard zeer wenselijk en noodzakelijk vanuit het algemeen oogpunt van een goede zorg voor het binnen het gebouw bewaarde erfgoed, maar ze vallen als dusdanig buiten de doelstelling van dit reglement.

Ook ingrepen die subsidieerbaar zijn binnen het kader van het Topstukkendecreet (restauraties van topstukken zelf) komen niet in aanmerking binnen dit reglement.

Alle ingrepen in de directe omgeving van het topstuk, die de risico's op schade ten gevolge van de volgende schadefactoren beperken, komen binnen deze subsidieregeling in aanmerking:

- Fysieke krachten (schok, trilling, druk, rek, wrijving);
- Water (overstroming, neerslag, lekkage);
- Brand (vuur, roet, onachtzaamheid, brandstichting);
- Dieven en vandalen (moedwillig beschadigen of wegnemen);
- Ongedierte (insecten, knaagdieren, vogels);
- Verontreiniging (vast, vloeibaar, gas, stof);
- Licht, UV- en IR-straling (zonlicht, daglicht, kunstlicht);
- Onjuiste temperatuur [binnenklimaat] (te warm, te grote wisselingen, te koud);
- Onjuiste Relatieve Vochtigheid [binnenklimaat] (te hoog, te grote wisselingen, te laag).

De subsidie kan bijgevolg worden aangevraagd voor handelingen die vallen onder onderstaande luiken:

- Maatregelen ter bescherming van direct en indirect invallend licht op het topstuk (lux, IR en UV);
- Maatregelen ter verbetering van de directe klimaatomstandigheden van het topstuk (temperatuur en RV);
- Maatregelen ter verbetering van de stabiliteit van het topstuk;
- Maatregelen ter bestrijding van biologische aantasting in de directe omgeving van het topstuk;
- Maatregelen ter beveiliging van het topstuk tegen brand, diefstal of vandalisme;
- Tijdelijk transporteren en voorzien van tijdelijke noodopslag bij noodsituaties.

Men kan geen subsidies aanvragen voor onderstaande ingrepen of handelingen:

- Renovaties en installatie van verwarmings-, verlichtings-, verluchtungs-, ventilatie-, isolatie- of beveiligingssystemen van een gebouw waarin het topstuk zich bevindt;
- (Volledige) restauraties van gebouwen, ruimtes, interieurelementen waarin het topstuk zich bevindt;
- Conservatie- of restauratiebehandelingen op het topstuk zelf die in aanmerking komen voor subsidiëring via het Topstukkendecreet en/of het Onroerend Erfgoeddecreet;
- Het opstellen of aanpassen van calamiteitenplannen.

2.2.3. Aard van de subsidie

Binnen de perken van de beschikbare begrotingskredieten wordt maximaal 80% van de subsidiabele kosten gesubsidieerd.

2.2.4. Drie indiendata per jaar

Er wordt geopteerd om jaarlijks drie indiendata voor aanvragen te voorzien.

2.2.5. Het aanvraagdossier

Om in aanmerking te komen voor een subsidie moet een aanvraag volledig zijn en volgende gegevens bevatten:

1° het moet gaan om een topstuk opgenomen in de Topstukkenlijst;

2° subsidiabele kosten cf. artikel 3;

3° eigendom cf. artikel 5;

4° duidelijke probleemschets door een expert behoud en beheer (nadruk op negatieve gevolgen voor het topstuk van huidige situatie), beschrijving van de aanpak (en alternatieven) van het probleem en aantonen van de duurzame verbetering van de bewaaromstandigheden;

5° een bindende offerte.

Onvolledige aanvragen worden als ontvankelijkheid beschouwd.

2.2.6. Selectieprocedure

De aanvragen worden inhoudelijk beoordeeld door een beoordelingscommissie. Deze is als volgt samengesteld:

- Min. 1 medewerker departement CJM;
- Min. 1 lid van de Topstukkenraad;
- Min. 1 of 2 leden bevoegd voor het topstuk vanuit OE-regelgeving indien het betrokken topstuk zich in een beschermd monument bevindt en/of dubbele bescherming geniet (medewerker OE en indien van toepassing van OE-gemeente);
- De beoordelingscommissie kan beroep doen op externe experts.

Het departement CJM neemt het voorzitterschap en het secretariaat op zich.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

In artikel 3 van het “Decreet Programmadecreet bij de begroting 2021” werd aan artikel 19, § 2, van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang (Topstukkendecreet) aan de taken van het Topstukkenfonds een punt 5° toegevoegd, dat luidt als volgt:

”5° het subsidiëren van en investeren in de verbetering van de bewaaromstandigheden van in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap opgenomen topstukken.”

De uitgaven van dit reglement worden dan ook aangerekend op het Topstukkenfonds. De jaarlijkse dotatie bedraagt structureel 563.000 euro (HBO-1HCA5CY-IS). De meeruitgaven worden opgevangen binnen de huidige toegekende middelen aan het Topstukkenfonds.

De Inspectie van Financiën verleende advies op 27 januari 2022.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 17 maart 2022.

B. ESR-TOETS

De uitgaven worden opgevangen binnen de huidige kredieten van het Topstukkenfonds.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Gelet dat het een experimenteel reglement betreft, zijn geen verdere procedurestappen van toepassing.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van reglement tot ondersteuning van projecten ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken
- 2° de Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management te belasten met de uitvoering van voornoemd ontwerp van reglement.

De minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management,

Jan JAMBON